

אהבת צופים

ספר במדבר פרק לג

(לח) ניעל אהרן הכהן אל הר הקדש על פי ה' ונימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים
בחדש החמישי באחד לחמש:

משנה מסכת אבות פרק א

(יב) הלל אומר, הני מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה:

ספר חרדים - פרק ח

ועוד יש לפרש הוי מתלמידיו של אהרן, לפי שכמו שיש בעולם הזה ישיבות של תורה כך יש ישיבות בגן עדן,
ואמר בזוהר בפרשת שלח לך, שיש ישיבתו של אהרן שהיה אוהב שלום ואוהב את הבריות נקראת מתיבתא דרחימותא,
רוצה לומר של אוהבה, ותרגום ואהבת ותרחס. ובהיות אדם עושה כאהרן, לימדנו הלל שיהיה מיישיבתו של אהרן:

מסכת יומא דף ט/ב

מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם
ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים.

אורות הקדש ח"ג עמ' שכד

ואם נחרבנו ונחרב העולם עמנו על ידי שנאת חנים, נשוב להבנות והעולם עמנו על ידי אהבת חנים.

מסכת תענית דף כט/א

וכתיב ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא אמר רבה אמר רבי יוחנן אותה לילה ליל תשעה באב היה
אמר להם הקדוש ברוך הוא אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות.

ספר דברים פרק א

(כז) נתקננו באהליכם ונתאמרם בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו:

רשי"י על דברים פרק א פסוק כז

(כז) ותרגמו - לשון הרע וכן דברי נרגן אדם המוציא דבה:
בשנאת ה' אתנו - והוא היה אוהב אתכם אבל אתם שונאים אותו משל הדיוט אומר מה דבלבך על רחמך מה דבלביה עלך:
בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים - הוצאתו לשנאה היתה משל למלך ב"ו שהיו לו שני בנים ויש לו שתי שדות אחת של
שקיא ואחת של בעל למי שהוא אוהב נותן של שקיא ולמי שהוא שונא נותן לו של בעל ארץ מצרים של שקיא היא שנילוס עולה
ומשקה אותה וארץ כנען של בעל והוציאנו ממצרים לתת לנו את ארץ כנען:

סדור תפלה - סדר יוצר דשחרית

אהבת עולם אהבתנו ה' אלהינו. חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו... ברוך אתה ה' הבורח בעמו ישראל באהבה:

סדור תפלה - סדר תפילת ערבית

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת. תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת... ברוך אתה ה' אוהב עמו ישראל:

סדור תפלה - סדר עמידה דשחרית

חוכר חסדי אבות. ומביא גואל לבני בנייהם למען שמו באהבה:

ספר ויקרא פרק יט

(יח) לא תקום ולא תשׂר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'

ספר צדקת הצדיק

קצו) שלוש אהבות יש אהבת הקדוש ברוך הוא והתורה וישראל וכולם חד כידוע בזוהר דהא בלא הא לא סגי.
ואהבת השם יתברך הוא השורש כי אהבת ישראל לבד בלא השם יתברך הוא אוהב צוותא וחברותא והוא דור הפלגה שגם כן
אהבו חברותא. [נושמתני דעל זה תיקן בועז שאילת שלום בשם שהוא אהב צוותא מאד ופחד שמא הוא אהבת צוותא בזולת
השם יתברך ולכן היה פתיחת צוותא שלו ושאלת שלום שלו בשם לומר שרוצה רק צוותא לכבוד שמים]:
ואהבת תורה בלא השם יתברך היינו אהבת החכמה בלבד זהו דור המבול שמובא (זוהר ח"ג רט"ז ע"ב) שהיה ראוי אז מתן תורה
דהמה אהבו תורה וחכמה מאד נוחה טעם בני האלהים אל בנות האדם דידוע נוקבא הוא החשק ודכורא המילוי. ומלאכים יש
להם חכמה והשגה רק שאין להם יצר הרע ותשוקה כמו שמובא במדרש הנעלם (זוהר ח"א קל"ח). זגם חשק לדברי תורה צריך
יצר רע. ואדם יש לו חשק רק שאין לו השגה ואז נתחברו ואין כאן מקומן רק בזולת השם יתברך מזה נמשך זנות:
ובני ישראל זרע אברהם אוהבי כבר מלידה מבטן קבוע בהם אהבת השם יתברך שהוא השורש נגד מדת הכתר שאינו בתפיסת
אדם. וחכמה ובינה הם אהבת התורה וישראל דבינה ליבא ושם עיקר אהבת חבירים כמו שנאמר (משלי כ"ז י"ט) כן לב האדם
לאדם נוכל מדה קומה שלימה ואלו הם השלוש ראשונות שבמדת החסד ואחר כך שבע תחתונות הם התפשטותם בכוחות. והם
כוחות נפש רוח נשמה כי חיבור ישראל זה לזה הוא מצד הנפש. וחיבורו לתורה מצד הרוח. ולהשם יתברך מצד הנשמה שמתחת
כסא הכבוד ולכן אמרו נשמה שנתת בי טהורה דשם אין שייך קלקול כי הוא חלק אלוה:
ואהבת השם יתברך אין ניחית כלל ולכן אמרו (מדרש רבה איכה ריש פתיחתא) הלואי אותי עמבו ואת תורתני וכו' דאותו כביכול
אי אפשר לבני ישראל לעזוב כענין בחמה שפוכה אלוה עליכם. כי גם אם מגדיל עבירות להכעיס אין שורש אהבת השם
יתברך שהוא נגד מדת הכתר שהוא שורש הנעלם דמחשבה שם לא ניתק כלל דאף על פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מ"ד.).
וחורבן ראשון היה על עמם תורתני אבל על ידי אהבת התורה המאור שבה וכו' מביא לאהבת השם יתברך הנעלמת שתבוא
לידי גילוי. וחורבן שני היה על ידי שנאת חנים דהיינו העדר אהבת ישראל:

ובתנא דבי אליהו רבה (פרק י"ד) דרכן של בני אדם לומר אהבת תורה קודמת וכו' ואני אומר וכו'. והוא על דרך שאמרו (מכות
כ"ב ע"ב) כמה טפשאי אינשי דקיימי מיקמי ספר תורה ולא מיקמי גברא רבא דאצל בני אדם ספר תורה חשובה כי כך הוא מצד
הוי אדם אהבת התורה צריך להקדים להכניס כלב. וכן היה מתן תורה ואחר כך כניסה לארץ. וכן העזיבה כזה הסדר. אך מצד
השם יתברך ראשית תבואתה היינו הפרי וההתבואה שרצה להכניס בזרעית העולם הם נפשיות דישאל ויהי בגילוי. כל התורה
כולה. רק שאצלם הוא סתום והתורה הוא פירוש על זה. וכן מי שהגיע לשלימות. אהבת ישראל קודמת שהם העיקר ושורש
התורה. ואחר כך הוא התורה לפרש ולהבין המעמקים הגנוזים בכל נפש פרטי מישראל:

ספר שיר השירים פרק ג

(ט) אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבונו:
(י) עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים:
(יא) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

משנה מסכת תענית פרק ד

וכן הוא אומר, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו. ביום חתנתו, זו מתן תורה. וביום שמחת לבו, זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו. אמן:

שפת אמת פרשת דברים - שנת תרמ"ב

בפסוק בשנאת ה' אותנו כו'. וע"ז נאמר נתנה עלי "קולה ע"כ שנאתי". כי הקב"ה חשב לטובתנו. וע"י שאמרו בשנאת. נהפך ת"ו לשנאה ויש לנו ללמוד ק"ו מדה טובה המרובה אשר גם בגלותנו עתה שנתגרשנו משלחן אבינו שבשמים. יש לנו להאמין ולבטוח באבינו שבשמים. כי מאהבה הוכיח אותנו כמ"ש אשר יאהב ה' יוכיח. ומתוך אמונה זו יתהפך באמת לאהבה. חה עיקר פ"י אוהב את התוכחות להאמין כי הוא מאהבה כשיודעין שהמוכיח אוהב נאמן הוא. מקבלין התוכחה. וע"ז נהפך באמת לאהבה. וע"ז כתי' ע"כ פשעים תכסה אהבה. ואיך יכולין לבא לאהבה כשיש רוב פשעים. רק כשמקבלין התוכחה והעונשין והיסורין מתוך אהבה. ולכן כתי' לכו כו' ונוכחה כו' אם יהיו חטאיכם כשנים כו' פ"י ע"י קבלת התוכחה יתלבנו החטאים כנ"ל:
שפת אמת פרשת דברים - שנת תרמ"ג

בפסוק ותאמרו בשנאת ה' כו' ע"ז דרשו חז"ל נתנה עלי בקולה כו'. חה גרם כל החורבן. מכ"ש שיש לנו ללמוד שמדה טובה המרובה כשבנ"י מקבלין יסורי הגלות באהבה ומאמינים כי הוא חסד הש"י כמ"ש אשר יאהב ה' יוכיח לכן בניי המה מדוכאים בעולם. יוכל להיות זאת מפתח של הגאולה. כמו שה"י חטא זה התחלת הגלות שבאמת השי"ת אהב את דור המדבר ומ"מ ע"ז החטא שהיו אומרים בשנאת. נהפך ונאמר ע"כ שנאתי. מכ"ש בתוכחות על עון. הגם שהיו יסורי משפט ודין. יכולין בניי להפוך ליסורים של אהבה על ידי קבלת התוכחות באהבה כנ"ל:

ספר שערי תשובה - שער שלישי את רלא

החלק הששי - נרגן. אמר שלמה עליו השלום (משלי יח, ח): "דברי נרגן כמתלהמים והם ירדו חדרי בטן", פירושו: הנרגן הוא האיש אשר דרכו וחוקו להתאונן ולהתרעם וימצא תנואות על חברו תמיד, על מעשיו ועל דבריו, ואף על פי שחברו בתומו מתהלך עמו ולא זז עליו בדבר, וידון כל דבר לחובה ולא לזכות, וכל שגגה ישים לזדון, והנה יתן עצמו כמו עשוק והלום, וכאילו כבד חטאת חברו עליו, והוא המכה וההולם, כי דבריו יורדים חדרי בטן. כי מי שיליו תלונות על חברו כאשר לא נגעו וכאשר עשה עמו רק טוב, זה סער מתחולל על הלב, והנה הוא כיורה זיקים יורדים חדרי בטן. מלת "כמתלהמים" כמו "מתלהמים" וכמו "שמלה" - "שלמה" מלשון (משלי כג, לה): "הלמוני בל ידעתי", וכאילו אמר: "דברי נרגן כמתלהם", ואמרו "מתלהמים" לשון רבים, כי נרגן כולל הנרגנים, כמו (ירמיה יא, טו): "ובשר קדש יעברו מעליך", (ישעיה מה, ח): "ויפרו ישע". עוד אמר שלמה המלך עליו השלום (משלי טז, כח): "ונרגן מפריד אלוף", רצונו לומר: כי יפריד מעליו אוהב וריע, כי לא יוכלון שאת חברתו. ואמרו רבותינו (מסכת דרך ארץ זוטא פרק ט): אל תרבה בתרעומות שלא תבא לידי חטא. ופעמים רבות הנרגן כפוי טובה, גם יחשבה לרעה וישיב רעה תחת טובה, ונאמר (משלי יז, ג): "משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו". ופעמים יחשוב על חסדי ה' כי הם לנקם ושלם, כענין שנאמר (דברים א, כז): "ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו וגו'". על כן התרחק מדרך הנרגנים, כי נתיבותיהם עקשו להם, כל דורך בה לא ידע שלום, ולדון לכף זכות למד לשונך, והיה צדק אזור מתניך:

ספר חפץ חיים - הלכות אסורי לשון הרע - הקדמה

אך לבסוף ימי בית שני גברה שנאת חנם ולשון הרע בינינו, בעונותינו הרבים, ובעבור זה נחל"ב הבית וגלינו מארצנו כדאיתא ב"יומא (דף ט' ע"ב) ובירושלמי (פ"ק א' הלכה ה' ד"יומא) והגם שהגמרא נקטה שנאת חנם, הכונה הוא על לשון הרע גם כן, שיוצאת מצד השנאה, דאי לא הכי לא היו נענשים כל כך, והיו דסים שם ללפדן, שקשה שנאת חנם כנגד עבודה זרה וגלוי עריות ופשעיות דמים, וזה מצוינו בערכין (דף ט"ו ע"ב) גבי לשון הרע. ועוד מגופא דשמעטא ד"יומא מוכח כמו שכתבנו, מדפריך שם ובמקדש ראשון וכי' ודוקרים את חכריהו וכי' ע"ז שם]. ומאז ועד עתה בכל יום אנו מצפים ומתפללים לפני הקדוש ברוך הוא שיקרב אותנו, כאלו הבטיחנו בתורתנו הקדושה ועל ידי גביאיו כפה פעמים, ואין מתקבלת תפלתנו לפניו, כמו שאמרו חז"ל בבבבכות (דף ל"ב ע"ב), מיום שנחרכב בית המקדש, חומה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים: ובקמת לא עלינו, חס ושלום, הוא תלונתנו, כי אם על עצמנו, כי מצדו לא יבצר, חס ושלום, כמו שכתוב בישעיה (נ"ט א'), "הו לא קצרה יד ה' מהושיע ולא כבדה אָזנו משמע כי אם בעונותיכם" וגו'. ובימי רבי יהושע בן לוי נמצא בגמרא סנהדרין בפ"ק חלק (דף צ"ח). שהשיבו לו שהיום אם בקולו תשמעון יבוא משית, אף שלא נשלם אז עדיו זמן הגלות שנגזר על ישראל, שיהיו אָלף שנים בגלות כמנין יומו של הקדוש ברוך הוא, כמו שפצינו בדברי חז"ל, עם כל זה היה כח התשובה מבטל את הגזירה. וכל שכן בזמננו שזה יתיר משמונה מאות שנה שפלה היום הנ"ל, ואין הסבה כי אם מצדנו, שבעונותינו הרבים אין אנו מניחים לו שישקרה שכינתו בתוכנו:

וכאשר נחפשה דרכינו ונחקרה, איתה עונות הם מהעקרים הגורמים לאריכת גלותנו, נמצאם הרבה. אך חטא הלשון הוא על כלו מפני כפה פעמים. אחד, כינו שזה היה העקר לסבת גלותנו, כמו שהבאנו מגמרא יומא ומירושלמי הנ"ל. אם כן כל כפה שלא נראה לתקן זה החטא, איך תוכל להיות גאולה, כינו שזה החטא פגם כל כך, שעל ידי זה גלינו מארצנו, על אחת כפה וכפה שאינו מניח לבוא לארצנו:

ועוד הלא ידוע הוא שנגזר עלינו גלות מכבד מעת מעשה המרגלים, כמו שכתוב בתהלים (פ"ק ק"ו, כ"ו-כ"ז), "נישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגוים וקלותם בארצות", וכמו שפרש רש"י שם והקמב"ו בהמשל פרכת שלח, (במדבר י"ד א') וחטא המרגלים הלא היה עון לשון הרע, וכמו דאיתא בערכין (דף ט"ו). אם כן אנו מכרחין לתקן זה החטא קדם הגאולה:

ספר במדבר פרק כג

(כא) לא הביט אָנו ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלהיו עמו ותדועת מלך בו:

רש"י

לא הביט - הקב"ה און שביעקב שכשהו עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוברים על דתו:

עמל - לשון עבירה כמו הרה עמל. כי את העמל וכעס תביט. לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום:

ה' אלהיו עמו - אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכו:

ותרועת מלך בו - לשון חבה ורעות כמו רעה דוד, אוהב דוד. ויתנה למרעהו, וכן תרגם אונקלוס ושכינת מלכהוון ביניהוון: